

Fogathajtó rajtengedély vizsga

Bevezetés

A mai sportszerű fogathajtásban kétféle fogatolási móddal találkozhatunk. Ezek közül a legelterjedtebb az Achenbach stílus, a másik kevésbé elterjedt, de hazánk által képviselt a magyar hajtóstílus.

1. Achenbach-féle hajtóstílus

Ezt a hajtóstílust Benno von Achenbach úrról nevezték el, aki hajtótanulmányait főleg az angol nemzetiségű Howlett hajtótanárnál végezte.

Benno von Achenbach stílusa megalapításának legnagyobb érdeme, hogy ezt az egész hajtóstílust definiálta, rendszerezte és elsőként szakirodalmat jelentetett meg róla.

A hazánkban elterjedt magyaros hajtóstílustól legfőképpen szerszámzatában (kumett) kocsijaiban és szárkezelésében különbözik. Elterjedési területei napjainkban hazánktól északra, ÉNY-ra, Németország és az Angolszász országok.

2. Magyaros hajtóstílus

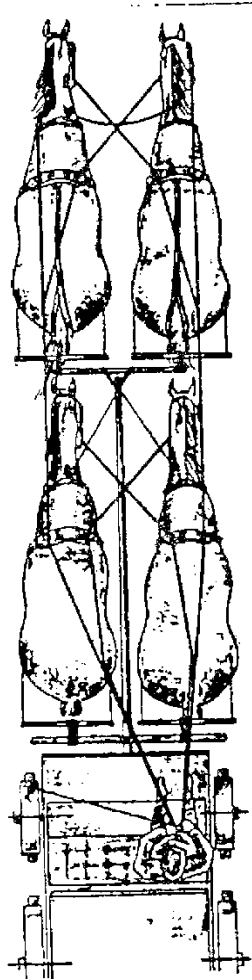
E hajtási mód a régi „nagy Magyarország” területéről származik, amelyet a különböző néphagyományokra visszavezethetően elsőként Pettkó —Szandtner Tibor magyar királyi méneskari őrnagy rendszerezett és szakirodalmat jelentetett meg róla. E hajtóstílus legfőbb ismertetőjegye a szügyelős szerszámzat, gróf Széchenyi Dénes által kifejlesztett magyaros hajtószár és az ehhez társuló szárkezelés és a különböző magyar tájegységek népei által kialakított hajtókocsik.

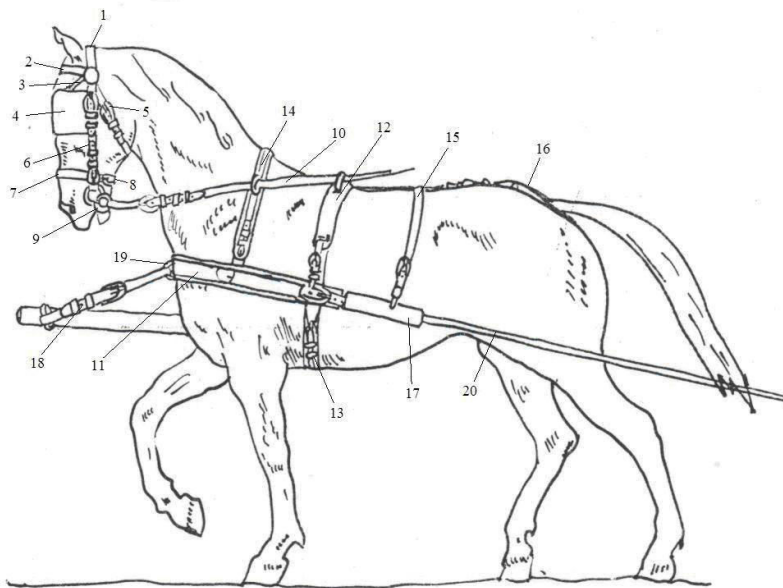
gyeplős

ostorhegyes

nyerges

rudas





Szügyhám és a kantár részei:

1. Tarkósíj	11. Húzólap vagy szügylap
2. Homloksíj	12. Hátszíj vagy kápa
3. Szemzótartó síj	13. Hasló
4. Szemző	14. Marszíj
5. Toroksíj	15. Ágyéksíj
6. Pofasíj	16. Farmatring
7. Orrsíj	17. Istrángtáska
8. Állsíj	18. Tartósíj
9. Zabla	19. Szügykarika
10. Hajtószár	20. Istráng

A fogatló felszerszámozása

1. Előkészületek

- ápoljuk le a lovat
- ellenőrizzük, hogy a sügyhám és a kápa párnájának helyén nincs-e nyomás

2. Felszerszámozás a Kantározás

- állítsuk a kantárt a ló fejének körülbelüli nagyságára
- fogjuk a kantárt és egyik kezünkkel a zablát óvatosan csúsztassuk a ló szájába - húzzuk át a tarkósíjat a fülek fölött, húzzuk előre az üstököt a homloksíj alatt és simítsuk le

- kantár feligazítása:

A zablának a szájszögletben kell feküdnie úgy, hogy a szájszöglet maximum 1-2 ráncot vehet.

A szemellenző felső és középső harmada közé képzelte vízszintes vonal legyen a szem magasságában.

A szemellenzőknek úgy kell elhelyezkedniük a pofasíjon, hogy ne nyomják a szemet.

A torok- és a tarkósíj között egy nyitott tenyérnyi helynek kell lenni. Az orr és az orzó között két ujjnyi távolság legyen.

2./a. Sügyhámval történő felszerszámozás

Először is el kell döntenünk, hogy melyik szerszámot tesszük a nyerges illetve a rudas lóra. A két szerszámot leggyorsabban a vállsík-karika elhelyezkedése alapján tudjuk megkülönböztetni.

Akasszuk fel a szerszámot a sügyhámra fogva a szerszám-tartó állványra úgy, hogy a tartósík-karika felfelé illetve a vállsík és hátsík magunk felé essenek. Ekkor teljes rálátás esik a két hátra, így könnyen szembe tűnik, hogy a vállsíjon elhelyezkedő vállsík-karika jobb illetve bal oldalon található.

Ez a karika a magyaros sügyhámra mindig a ló külső oldalán helyezkedik el, tehát, ha a karika a vállsík jobb oldalán van, akkor a szerszám a rudas lóra való. Ebből adódóan, ha bal oldalon található a karika, az a szerszám a nyerges lóra való.

Következő megkülönböztetési mód:

Ha az állványon lévő szerszámot a sügykarikánál enyhén megtörjük, a húzólap külső szára mindig hosszabb.

A haslók csatolása mindig a ló külső, a rúdtól távolabbi oldalára esik

3. A szerszám felhelyezése a lóra

- Fogjuk meg a szerszámot mindkét kézzel úgy, hogy a tartósík-karika felfelé, a vállsík a saját testünk felé mutasson.
- Óvatosan közelítsük meg a lovat és a sügyhámot emeljük át a fején, majd csúsztassuk a ló marjáig.
- A szerszámot a sörény fésülési irányával megegyezően fordítsuk fel a ló hátára.
- Igazítsuk rá a vállsíjat a ló baltavágására, a hátsíjat finom mozdulattal, húzzuk a ló farka irányába, így a farnatringot a ló farkának feltörésével a farokrépa alá tudjuk igazítani. Ügyeljünk, hogy mindem egyes farokszórt a farnatring fölé igazítsunk.
- A hátsíjat finom mozdulattal kissé megemelve igazítsuk a ló hátára.
- Csatlózzuk be a haslót.

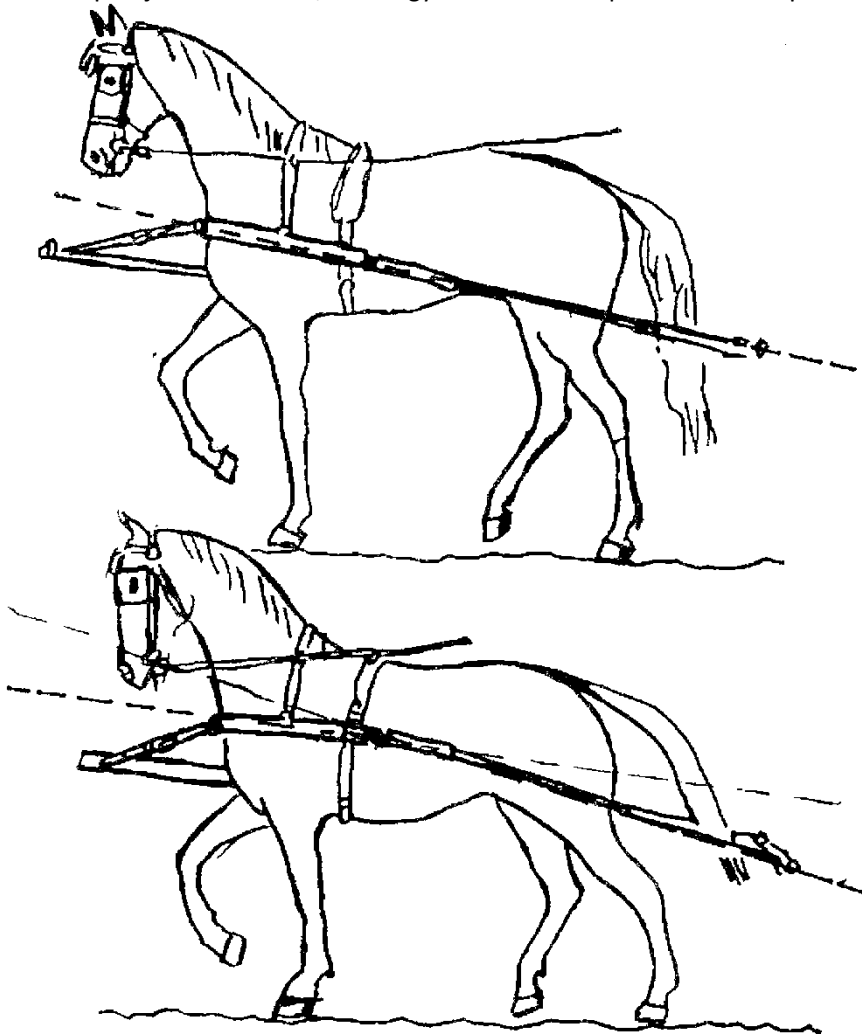
4. A szerszámzat beállítása

- A sügyhám alsó szélének legalább két ujjnyira kell feküdni a vállízület felett úgy, hogy a felső széle ne nyomja a ló alsó nyakélét illetve a légcsövét.
- Ezt a vállsíkcsatlék hosszának szabályozásával tudjuk le- illetve felfele állítani

- A farmatring megfelelő helyzetben tartja a hátszíjkápát, így az se túl szoros, se túl laza ne legyen.
- A szerszámzat beállításánál meg kell említeni a helyes húzóvonal kialakítását, amit majd csak a lovak befogása illetve az istrángok felhelyezése után tudunk szakszerűen beállítani.
- Ez mindenképpen úgy történjen, hogy a lovak feltétlenül dőljenek a hámba, így oldalról nézve a szügyhámnak és az istrángoknak a válltól a hámfákig egy egyenes vonalat kell alkotniuk. Ha ez a vonal felfelé megtört, akkor a húzás folyamán megpróbál kiegyenesedni, így dől hátszíjcsatlékon keresztül a ló hátát lefelé fogja húzni. A húzóvonal helyes kialakítására a hátszíjcsatlékok szolgálnak.
- A csatlékokat túl hosszúra sem célszerű állítani mert ezen esetben a hátszíjtól eltávolodnak, így bármiben felakadhatnak illetve esztétikailag rossz képet mutatnak

A húzóvonal

A felső képen jó a húzóvonal, mert egyenes vonalat képez. Az alsó képen a húzóvonal tört.



5. A szárok befűzése

Egy fél kettesfogat-szár felső, rövidebbik ágát befűzzük a külső hátszíjkarikába utána a külső oldalon lévő vállsízjkarikába és becsatoljuk a külső zablakarikába. Alsó, hosszabbik szarát átfűzzük a belső hátszíjkarikán és ideiglenesen a kantár torokszíja alá bújtatjuk. A hátul maradt hajtószarát a belső hátszíjkarikában rögzítjük ideiglenesen.

6. A kettesfogat befogása

Jegyezzük meg: egy kettesfogatot mindenképp segítő személlyel fogjunk be s soha ne vezessük ki a lovat az

istállóból befűzött és zablába csatolt szárok nélkül (erre a célra használható egy plusz vezetősár

- A lovakat egyenként vezessük a kocsirúdhoz úgy, hogy először a rúd hátsó felét közelítsük meg a lovak fejével és így fordítsuk őket kívülről a rúd felé.

- A segítő személy a lovakat a vezetősár segítségével fogja és elöttük helyezkedjen el, de véletlenül se a rúd előtt álljon!

A tartószíjakat lazán csatoljuk be.

Az ideiglenesen a toroksíz alá bújtatott belső, vagyis keresztzárakat bújtasuk ki és csatoljuk a túlsó ló belső zablakarikájába úgy, hogy a két belső szarát összefogja a közszárkarika. Ügyeljünk arra, hogy annak a lónak a belső keresztzára kerüljön alulra, amely lovunk kissé magasabban hordja munka közben a fejét.

- Bontsuk le az ideiglenesen felfüggesztett hajtószárakat a belső hátszíjkarikáról és ezeket csatoljuk össze a kocsni ülésénél.

Helyezzük fel az istrángokat úgy, hogy ha a rudas ló és a rúd között állunk, akkor először a nyerges ló belső istrángját, utána kifelé haladva a rudas ló belső istrángját, a rudas ló külső istrángját és a fogatot előlről megkerülve a nyerges ló külső istrángját vessük fel.

- Utoljára a tartószíjakat húzzuk megfelelő feszesre.

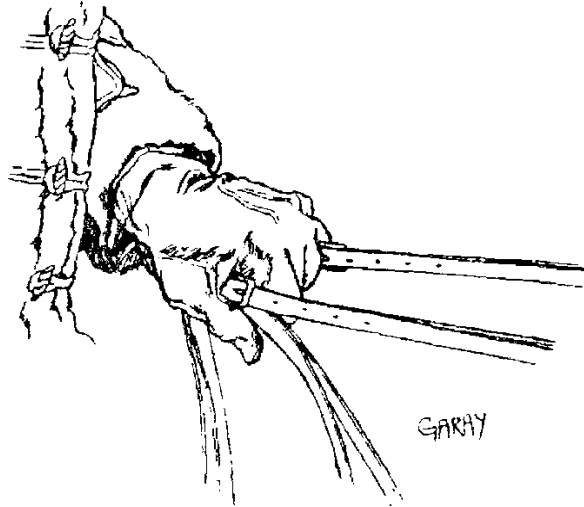
A felülés előtt ellenőrizzük a fogatot, hogy minden csat illetve hajtószár be van-e csatolva és a szerszám mérete helyesen be van-e állítva.

Jegyezzük meg: Egy utas sem szállhat fel a kocsira addig, amíg a hajtó helyet nem foglalt a bakon és a száratok kezébe nem vette. A felelősség mindig a fogathajtót terheli.

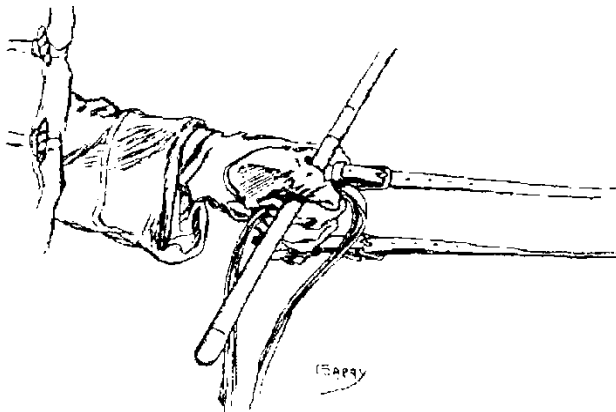
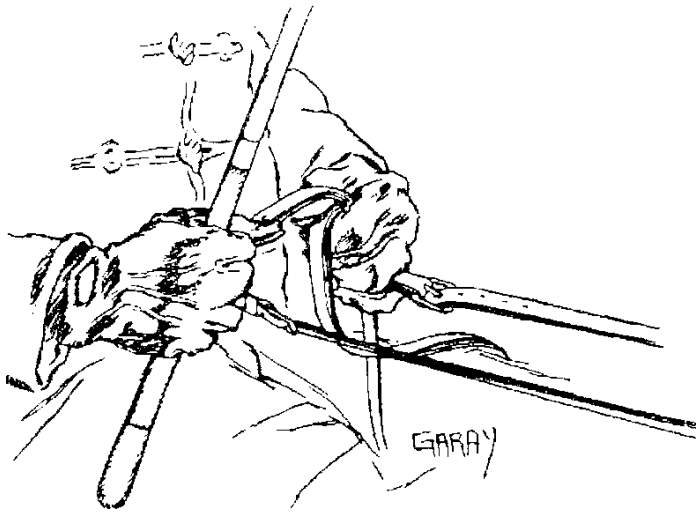
A kifogás a befogás ellenkező sorrendjében történik

A magyaros szártartások

Alaptartás



Használati tartás



Szártartás ostorra

A hajtás során használatos segítségek

A hajtás során háromféle segítség áll rendelkezésünkre, hogy akaratunkat a lovak értésére adjuk és ezek megértése folytán hajtsák végre az egyes feladatokat.

1. Szársegítség

a.) *felvevő:*

Pl. iramcsökkentéskor. ez azt jelenti, hogy a száratat ujjainkkal átmenetileg enyhén testünk irányába húzzuk és ehhez társulva, ezután engedünk. A felvevő, segítség lehet fél- és egész felvétel. Félfelvételt alkalmazunk pl. ügetésből lépésbe való átmenetkor vagy iramrövidítésekkor vagy a ló figyelmének felkeltésére az újabb feladat előtt. Minden szárfelvételt engedő segítségnek kell követnie. Egész felvétel: a lovat bármely jármódból megállítja és ez felvételek sorozatát jelenti. Ha a ló már megállt, a hajtónak kezével könnyen engednie kell.

b.) *engedő*

Pl. a megállás után a szárra! a ló szája irányába utána engedünk, így a szár kissé lazább lesz, de semmiképpen sem lötytenhet meg, így a támaszkodást folyamatosan fenntartjuk, mivel a helyesen hajtott ló a zabla után nyúlik.

c.) *ellentartó*

Ezt a szársegítséget mindig a másik kéz egyoldali felvevő segítségével összefüggésben alkalmazzuk. Pl. fordulatokban, amikor a külső szárra] enyhe engedő segítséget adunk, de ugyanakkor ez a külső szár ellent tartva behatárolja a fordulat ívét.

d.) *kitartó*

Ez azt jelenti, hogy a helyén maradó kéz szorosan bezárul és a ló szájának rá nehezedő nyomását kitartja mindaddig, amíg a ló a szájával nem enged és így könnyűvé nem válik. Itt nagyon fontos megjegyeznünk, hogy mielőtt a ló támaszkodása a zablán könnyűvé válik, a hajtó keze is engedjen utána.

2. Ostorsegítségek

dicsérő, előreajtó, büntető

Az ostor használata:

Ha a hajtó a bakon ül, az ostor mindig legyen a jobb kezében. Az ostor mindig balra, előre, felfelé, a nyerges ló feje irányába mutasson! Az ostorsegítség alkalmazásánál a száratat a bal kézbe, alaptartásba vesszük, így az ostor a jobb kézben marad és így használjuk. Az ostorsegítség előtt az illető lovat mindig szólítsuk a nevével!

3. Hangsegítség

dicsérő, előreajtó, figyelmeztető, nyugtató

A szár-, ostor- és hangsegítséget sok esetben együtt is alkalmazhatjuk.

Pl. iramfokozásnál az engedő szársegítséghez társulhat egy előreajtó hang és egy finom, előreajtó ostorsegítség. Feltétlenül ügyeljünk arra, hogy egybevágó segítségeket soha se használjunk!

Egybevágó segítségen azt értjük, amikor ellentétes utasításokat egyszerre adunk a lónak (pl. amikor egy előreajtó ostorsegítséghez egy felvevő szársegítség társul).

A hajtó öltözéke

Díjhajtáskor és akadályhajtáskor

öltöny (elfogadott az ünnepnapokon használatos zakó, pantalló, fehér ing és nyakkendő),
hajtókalap, kesztyű, fogatos takaró

Ügyeljünk arra, hogy a fogatos öltözéke stílusában és színében harmonizáljon a kocsi illetve a fogatba befogott lovak stílusával és színével!

A segédhajtó öltözéke lehet a régmúlt időkben az egyes tájegységeken kialakult hajtóruha illetve ez lehet teljesen azonos a hajtó napjainkban is használt öltönyével.

Feltétlenül ügyeljünk fogatunk és ruházatunk tisztaságára, kerüljük a slampos felszerelést és ruházatot illetve a rikító és fogathoz nem illő színeket!

Terepversenyen - Maratonhajtás

Terephajtáskor nem szükséges az ünnepnapi öltöny alkalmazása, de feltétlenül törekedjünk az esztétikus megjelenésre, ügyeljünk ruházatunk épségére és tisztaságára. Mivel egy csapatmunka részesei vagyunk, ezért a hajtó és segédhajtó(k) öltözéke lehet azonos is és lehetőleg harmonizáljon terepkocsink, lovaink és a szerszámzat színeivel. Feltétlenül viseljük megfelelő fejfedőt és hajtókesztyűt. Viselhető, de nem kötelező a fogatos takaró.

A maraton B szakaszán kötelező a fejjvédő sisak és a gerincvédő használata.

A szerszámok ápolása

A jó minőségű felszerelési tárgyak hosszú élettartamúak, ha rendszeresen és szakszerűen ápolják őket. A bőrszerszámot lehetőleg ne az istállóban tároljuk, hanem egy elkülönített helységben, egyrészt az istálló levegője károsítja a bőrt, másrészt az elszabadult lovak jelentős károkat okozhatnak benne.

Az ápolás

Naponta

- használat után a fémrészeket töröljük le nedves ruhával, majd töröljük át száraz kendővel
- a bőr részeket nedves szivaccsal megtisztítjuk a szennyeződéstől és az izzadtságtól
- a bőr részeket nyeregszappannal átkenjük

Hetente

- a szerszámot és az egyéb bőr részeket szedjük szét és úgy tisztítsuk meg nedves ruhával, szárítsuk meg (a bőrt sose szárítsuk a kályhánál vagy tűző napon, mert a hirtelen száradástól a bőr károsul és könnyen repedezik)
- nyeregszappannal alaposan átkenjük a szerszámot,
- a csatokat és vereteket az üzletekben kapható speciális szerekkel tisztítsuk,
- ellenőrizzük le az összes szerszámrészt, a felfeslett vagy szétnyílt varrásokat azonnal javíttassuk meg
- a megrepedt vagy éles szélű vereteket(zablát) azonnal cseréljük ki

Közlekedés fogattal az utcai forgalomban

Az állatok által mozgatott közlekedési eszközök a közúti forgalmi jog értelmében járműnek minősülnek. Ezeknek a közlekedési eszközöknek a járműforgalom összes szabályát, valamint jelzéseit és jelöléseit figyelembe kell venniük. A közlekedési eszköznek mindig jó, üzembiztos állapotban kell lennie, valamint az előírás szerinti felszereléssel kell rendelkeznie és az utat nem károsíthatja. A hajtónak járművét állandóan úgy kell uralma alatt tartania, hogy az előírás szerinti kötelezettségeinek eleget tehessen.

Jegyezzük meg

Alapszabály a nyilvános utcai forgalomban:

Mindenkinek úgy kell viselkednie a forgalomban, hogy másokat az út rendeltetészerű használatában ne akadályozzon, és ne veszélyeztessen.

Úthasználat

Mint egy viszonylag lassú járműnek, a fogatnak az út jobb peremén kell haladnia. Egy kerékpársávval rendelkező úton ezt a kerékpárok számára szabadon kell hagyni, hogy a fogatot jobbról meg tudják előzni, hiszen a kerékpárosoknak ebben a sávban elsőbbségük van.

Irányváltások

Minden jobbra vagy balra történő irányváltást a hajtónak idejében, egyértelműen jelezni kell. Köteles az utána jövő járműnek jelezni. Amennyiben egy járműnek nincs irányjelzője, úgy a hajtó vagy egy segédhajtó a karjával mutat a fogat következő haladási irányába.

Sebesség

A sebességet mindig az útviszonyokhoz kell igazítani és a hajtónak járművét mindig úgy kell uralnia, hogy az előírás szerinti kötelezettségeinek eleget tehessen. A hajtónak a belátható útszakaszon belül meg kell tudnia állítani járművét.

Általános forgalmi előírások

Több fogat oszlopszerű meneténél az egyes fogatoknak elegendő távolságot kell tartaniuk egymástól, hogy a gyorsabb járművek előzését lehetővé tegyék és megkönnyítsék.

A fogat leállítása

Ha egy állatok által vontatott járművet leállítunk, az állatokat úgy kell megkötni, hogy azok ne akadályozzák a közúti forgalmat. Ha a hajtó valamilyen oknál fogva arra kényszerül, hogy elhagyja a fogatát, lovait lehetőség szerint egy kikötőgyűrűhöz vagy oszlophoz, vagy ehhez hasonló biztos tárgyhoz kösse úgy, hogy a lovak fejére a kantár fölé kötőféket tegyünk. A rögzítő féket mindenképp húzzuk be.

Fékek

Egy több, mint 150kg összsúlyú járműnek hatásos, fokozatokkal ellátott fékkel, illetve rögzítő fékkel kell rendelkeznie.

Világítás

Az állatok vontatta járműveket legalább egy előlről fehér és hátulról piros, jól látható, nem vakító fényvel kell a fogat forgalom felőli oldalán kivilágítani. Ezek a járműveknek elöl és hátul mindkét oldalon, lehetőleg minél inkább a jármű szélén macskaszemekkel kell rendelkezniük: hátul 1-1piros, háromszögletű, legalább 15cm oldalhosszúságú és felfelé mutató csúcsú macskaszemmel, elöl 1-1 legalább 100 négyzetméter felületű fehér macskaszemmel vagy fényvisszaverő bevonattal. Kiegészítő fények és fényvisszaverő anyagok használata növeli a biztonságot (pl. a lovak lábaira csatolt, fényvisszaverővel ellátott lábszárvédők felhelyezése).

A kocsi jobb illetve bal oldalsó elemére célszerű 2-2 db sárga színű macskaszem felhelyezése.

Az egyszintű fogathajtó rajtengedély vizsga követelményrendszere 2022.

A. rész - ELMÉLET

A Magyar Lovassport Szövetség online oktatási- és vizsga portálján (<https://oxix.lovasszovetseg.hu>) tehető le.

B. rész - GYAKORLAT

- A lovak előkészítése befogáshoz, helyes lóápolás
- Fogatlovak felszerszámozása (kantározás, hám felhelyezése, száruk befűzése)
- Lovak fogatba való befogása
- Bemelegítés

1. Díjhajtás: Nemzeti 1. számú díjhajtó feladat (letölthető: <http://fogatsport.hu/dijhajas/>)
A díjhajtó feladat bemutatása abban az esetben sikeres, ha 70 pontnál nem szerez többet a vizsgázó.

Ezt követi az akadályhajtás.

2. Akadályhajtás: nyomtáv + 30 cm, iram 210 m/perc
Akadályok száma: min. 16 - max. 20 db, CAN-C akadályhajtó pálya méretének megfelelően, összetett akadályok a négyesfogatoknak kiírt méretek szerint (FEI szabályok).

Sikeres a vizsga abban az esetben, ha a versenyző a min. 16 selybából megépített pályán max. 9 hibapontot, afölötti selybaszámot tartalmazó pályán max. 12 hibapontot szerez.

A vizsgát követően a versenyző dönti el, hogy CAN-B vagy CAN-C kategóriás licencet vált ki!

Azok a versenyzők, akik jelenleg CAN-C rajtengedély vizsgával rendelkeznek úgy válhatnak CAN-B-s licencet, hogy az egyszintű REV vizsga gyakorlati részéből csak a díjhajtás részt kell sikeresen teljesíteniük.